

den: «Vés-hi ben arromangat / perque *renewen*: / una tal picada peguen / ---» (Camps i Merc., *Folkl Men* 1, 335): picades com les d'un rènc, que fa brotar la sang i se n'engreixa.

Llçint això no em recordava que Spitzer (l c) ja havia cridat l'atenció sobre aquests sentits figurats del verb *renew*, si bé referint-se sobretot a les mongetes o fesols *rènecs*. I provava que el parlar rústic mallorquí n'havia format un adj. *renew*, *-ega*, assenyalant-lo en textos d'AMAlcover.

Escrivia aquest en les seves *Rondayes*: «ses bísties eren tornades més *renewes* y més talquines, y es qui hi colcaven més grollers y més desbaratats» (IV, 282); amb el sentit d'aquest adj. que un passatge anterior ens fa comprendre: «aquelles bísties semblaven triades --- entre ses més retudes que negú may haja vistes: allà hi 'via egos, cavalls --- someres que just tenien sa pell y ets ossos; y --- casi tots eren esmolucats; y llavó, es qui no coixejava de dues, y molts de tres, y molts de totes quatre ---» (IV, 276). Creació paral·lela a una de més corrent en morfologia, que els ha aplicat abans: «bons esclafits per ses costelles --- bísties que, en no esser a forsa de ventim, no donaven una passa, y sempre n'havia una partida de *renewades* ---» (IV, 277).

Que això no era un ús individual d'Alcover, ni exclusiu del bestiar gros, ho mostra el que diu de l'*ovella repropia*, que els cabrers mallorquins entenen com la que si «la se'n menen no vol seguir, se *renewa*; i, en haver-la de monyar, no se vol aixicar» (BDLC 1912, 158). En altres rondalles veiem *renewat*, *-ada*, aplicat a persones d'aqueixes condicions: «passa un dia, en passen dos i en passen tres, i la Reina, *renewada* que no volia tastar res nat del món» (VI, 117). Precisament tenim una prova que en el món rústic que tant agrada a AMAlcover, en què ell posa en escena aqueixa fraseologia popular mallorquina, el nom de l'aràcnid feia un paper tradicional; i en la seva obra primerenca i més genuïna. «--- la n'ha feta ---! —digué --- y més encès qu'una faya, y fet un Nèro, qu'hauria esclafat un *re* ab ses dents, ensella s'aset --- y ja 's partit cap a ---», *Contarelles*, 258.

Un gran escr. mall. ens en dóna prova com allò es concreta en forma d'un adj. nou: «mercaders de bestiar feyen la garceta a qualche poltro *renewo*», doncs 'recalcitrant', M dels S Oliver (*Obres* II, 15). I la cosa ha tingut efectes en altres formacions adjectives, que trobem en *AlcM*. en primer lloc *renewa* adj. f., nom d'una varietat de figa, a Manacor; i d'una de poma hivernenca i molt àcida, a Petra; i *renew*, *-ega*, 'denerit, raquític, mancat de bones qualitats', a Eivissa. Però en el Prnc. amb l'accentuació inicial *rènega*, 'eixorca, estèril' Emp. i Gxa.; i també és del Prnc.: «fer la *renewada*, anar a beure un moment abans d'aplegar el treball», parlant dels segadors de juny i juliol, a Falset (Griera), que hem d'entendre en el sentit de 'desdir-se, renunciar a treballar'.

Però, d'altra banda, s'observen descabellaments anàlegs en llenguatges estrangers, i afins: *lou cat re-nègo* «le chat menace en soufflant», i *renègue* «cheval

ou mulet coupé à moitié» en prov. (*TdF*); port. dial. *arrenegar-se* «encoleritzar-se, indignar-se», que ja hi relaciona Spitzer; afegint que l'oc. antic *neç* no sols és «dènié, refusé», i *tener nec* «nier; cacher» —ço que ens mostra la seva dependència de *NEGARE*—, sinó així mateix «bègue, muet» (*PDPF*), que ja ens acostava a les accs. dels *renew*, *-ega*, o *rènec*, *-ga*, catalans.

Ara bé tot aquest complex donava ampla base, al poble, per ficar-hi els **rènecs* 'paparres', bestiola tossuda, de la qual no hi ha manera de desempallegar les orelles dels gossos, o la llana de les ovelles, o el pèl dels equins, fins que, farta de sang, rebenta cegament i es mor. **Rènecs*, d'altra banda, estava en una situació fonèticament incòmoda i inestable, amb *ee* en hiatus i amb terminació àtona: tot invitava a donar-li forma estable: incorporant-lo a la família d'aquest *renewar* i de les bèsties o fruites *rènegues* o *renewes*. Altrament en català hi ha hagut tot un tramostament o trasbals, entre mots en *-ec*, *-ega*, oxítions i paroxítions, i entre mots amb sufix *-egar*, *-ec*, o sense aquest sufix: *ròssec/ arrossec*, *arrossegat*, al costat del qual van existir també formes del tipus *rossar*; en llengua d'oc, i frprov.; de *ressegar* es va extraure *ressar*; cat. *RAFEGA* triomfa de *refega* (< *refregar*); i d'altres. Per totes bandes, es veia afavorida la transformació del *rens* de les Illes, i dels **rènecs*, que ens resulten antics en el Prnc, en uns *rènecs* d'aparença normal i justificada.

D'altra banda, el llegum. Molt abans que en Lab. (1840), que defineix les *mongetes* o fesols *rènecs* com «certa classe que, encara que estigan granats, se menjant comunment ab la tavella» ja les *Memòries d'Agricultura* de la Junta de Comerç de Bna. (V, 1817, p. 12) posava, entre els «granos de qualitat destinats al sustent del hombre», al costat dels *fasols* comuns, els «*rènecs*, que tenen sabor de pèsols y són encarnats» i en castellà «sabor de guisantes, la hechura de la garrapata o *rènec*, y son encarnados»: atansament amb el *rènec* que no podrem assegurar si ve dels fets o d'un intent inconscient d'explicar-se la coincidència dels noms.

En tot cas és denominació viva: «mongetes --- menjades verdes, o *renewes* o granades, amb carn o amb bacallà, bullides o fregides o sofregides ---», Coromines (*Prometeu* IV, i, O. C., 248b41). L'escr., que no cura d'etimologies, ni de tècnica mercantil, fent-se eco de la idea que en té l'home del camp, o del poble, amb qui conversa, ens les mostra, doncs, com cosa intermèdia entre les verdes i les granades, no tan manses com aquestes. És, doncs, un testimoni més de la tendència a desenrotllar majorment la prolífica família de *renewar*, amb derivats nominals, que transformà la forma del nom de l'aràcnid. Altrament també fóra possible admetre que *rènecs* resultà d'una combinació entre el plural *rens* i el **rènecs* suposat, i no és improbable que això vagi col·laborar amb allò.

Potser hi haurà qui no quedi encara convençut. Serà, perventura, pensant que el nom d'un insecte pertanyent a l'esfera dels pastors, traginers i muntanyencs pagesos, com la paparra, ha tingut quasi pertot tants noms pre-romans, que bé podria ser *rènec* un d'ells,